

Minst i Frosta.

En vägsträcka kan vara en bekant och ändå helt ny. Som gymnasist i Eslöv hade jag den närmaste vägen hem över Borlunda och Skeglinge. Särskilt spännande var markvägen över Fästan, ner mot stora landsvägen vid Gårdstunga Nygård. Jag minns vallarna och dikeskanten med de första hästhovarna, då det klara smältvattnet ringlade sig över den brunrå dikesbotten, ostyrigt som långa tösaflätor. Vid vårflödena kunde den beskedliga Röa bäck bli en hetsig ström. I snöstorm har jag också gått den vägen, i tunga träskor mitt i natten då blåsten hotade att släcka den lilla stallyktan och då man ständigt var ängslig att gå vilse.

När jag nu kommer samma väg efter många år, har mycket förändrats. Där markvägen slingrade sig över vångarna och längs pilevallar, till vitkalkade längor under halmtak, där går nu den raka betongvägen, dragen efter vägingenjörrens linjal. Också Fästan är borta. Bara några syrenbuskar, fotträn och löshult med hål för väggastakarna talar om att här legat en gammal gård. Själva namnet ger ju associationer till gammal tid. Fästa var en mindre kyrkojord. Landeboken från 1570-talet berättar om "Morten y kircke festenn". Han gav

årligen till kyrkan i landgille en mark. Det var inte mycket, men penningvärdet har ju också ständigt försämrats sen den tiden. I byjorden hade Fästan fyra åkertegar, som tillsammans besåddes med $13\frac{1}{2}$ skäppa och en andel i havrejorden, som drog i utsäde 8 tunnor (ett tunnland betecknar ju helt enkelt ett område som besås med en tunna säd och det gick 6 skäppor på en tunna). 9 lass hö kunde Morten hösta, bl. a. två lass "Synnden" (söder) om bäcken. Till jämförelse kan nämnas, att "Fästans Kal", den siste åbon på kyrkojorden, brukade 16 tunnland åker och 1 tunnland äng. Socknen hade 1570 sjutton "Decimantes", d. v. s. sjutton gårdar som gav tionde. Gårdarna var då alltså fler än nu. I tionde gav man bl. a. 6 gäss. Då tertialtiondet skulle utgöra $1/30$, skulle det i Skeglinge på den tiden funnits minst 180 gäss (liksom nuförtiden i deklarationen tog man naturligtvis till i underkant!) Hur många gäss finns det nu i Skeglinge?

Två bösseskott från kyrkbyn — skriver kyrkoherde Twethowius 1747 — låg de tre gårdar som utgjorde Lilla Skeglinge (men bara två av dem hörde till socknen). Stora Skeglinges åboar bodde i en ring kring kyrkan. På 1766 års karta ser vi kransen av gårdar och hus runt kyrkan och "kläckarestycket" (som låg Ö om kyrkogården). S om kyrkan, V om och intill vägen låg nr 1, Fästan. Nr 2 (Anderbergs) har fått ligga kvar på sin gamla plats i byhemmet och så följde rättsols och fortfarande väster om vägen nr 3, 4, 5, 6, 7 (Yngve Jöns som ligger kvar på gamla tomten), 8 och 9. Nr 10, annexhemmanet, som då var odelat, låg NO om kyrkan, där Bynkes gård ännu upptar den gamla toften. Den andra hälften av hemmanet fick vid skiftet sin gårdsplats SO om byn. Ännu för ett par decennier sedan, före branden 1931, hade denna del kvar sina halmtäckta korvsvirkeslängor kring gårdens slutna fyrkant. Därinne gick hästarna sin jämna lunk kring "vandringen", medan tröskverket surrade i kulna vinterdagar. Här gled livet i lugna fåror, medan gadeporten öppnade sig ut mot omvärlden. I mörka vinterkvällar vågade man sig inte ut på markerna — där huserade trollen på Påskahög i Åsavången väster om byn.

Det var en liten värld för sig, denna där ålder mannen lät det väldiga byahornet, ett oxhorn, höra

sitt hessa läte. Hornet är ännu bevarat, liksom byalådan, och de är på sitt vis värdefulla minnen från gammal bygemenskap. Visserligen heter det på en karta från 1700-talet över Roslöv, att denna by ligger vid skogskanten, men Skeglinge var en typisk slättby. Ja, skeglingarna fick t. o. m. i göingehumorn kläda skott för de mindre lysande släboegenskaperna. Släbor och göingar har alltid gett varandra sina sticksmällar. Släbon grinade självmedvetet åt göingarnas närighet och fattigdom, göingarna åter hade roligt åt släbons tröghet och dumhet — jorden där nere var ju så bra att han inte behövde tänka! Varför göingarna tog "skäjlingarna" som typiska representanter för släborna är svårt att förstå — socknen var ju så liten och låg bortom stora allfarvägen. Kanske berodde det på att namnet, skäjlingar, var lätt att komma ihåg.

"De ä noed, som var ain ved, ad skäjlingarna ä mänsker, fost dai ä släboa; män alla veda ente, hor dai larde sai mä övenen", lyder det dråpliga ingressen till en skämtsägen som Eva Wigström upptecknat. En lång tid trodde alla skäjlingar, att de såg med munnen. Det är så visst, så att vi ännu har ett ortöj, som säger: "Du glör o gabar o sar (ser) mä mongen liasom skäjlingana" — "sau de ä ente o ta fail om."

Men så en dag hände det, att en "bruastass" drog genom Skeglinge by och alla skäjlingarna skulle ut och titta på. Där var två av dem, som stod på en lo och tröskade. "Som dai sloe mar pau bara lobonnen än pau ruen älla korned, sau haille pläjlana soddent allo', sau dai ente horde varken spelemannen älla annad, for än stassen va lia mitt for lolängen. Dau fenge dai brautt, kan tänka." Där var ett hål på lerväggen och över detta satte den ene skäjlingen mongen och gapa allt vad han kunde.

"Ja sar ente de minsta graun", säger han.

"Sköbba de!" skriker då den andre. "La me titta!"

Men denne skäjlingen var holians låg till växten, så han satte sin ena träsko ovan på den andra, och klöra så opp på dessa för att också gapa över hålet. "Män justament som han satte mongen te, vrecka han pau bained. Träskona recka, han trella nör, sau han feck sitt aina öva (öga) lia ve holed."

"Nä, ved du va, Jäppa!" skrek han. "Ja sar mä övad o ente mä mongen: de va ongalit!"

När den andre hörde detta, så ville han också försöka att se med ögonen, och då detta lyckas prövar de andre också på detsamma, och så lärde alla skäjlingarna till sist att se med ögonen. "Män dai ä enu sau beskaffade, ad dai glo o gaba pau ain gang, o de lägga dai nock allri au. Pau detta kan ain ässe känna dom frau annad folk." Känner jag Skeglingeborna rätt, har de så pass mycket

allt på ett ställe...

för MODERN
och TRIVSAM
HEMINREDNING

PETERSSONS
Möbler
HÖRBY

humor, att de med ett gott skratt lyssnar till den illmarie göingens skämt.

Nu drar inte längre någon bruastass genom byn till Skeglinge kyrka. Klockan som alltsen 1400-talets mitt ringt ut sitt budskap "O Kriste, ärans konung, kom med frid", har för länge sedan tystnat. Stum och utan uppgift står den nu i Borlunda nya kyrka. Sedan denna invigts 1868, gemensam för bägge församlingarna, var det gamla gudshuset i Skeglinge överflödigt och revs. Sedan ljud skolegylttarnas träskot tramp och glada röster över den vigda tomt. Men nu är också skolan indragen. Några vilsna höns sprätter bland de gula löven bak det forna skolhuset och bara några lutande gravstenar talar om att här en gång legat en kyrka.

Bilden av denna — såsom den skymtar i gulnade papper — ger perspektiv långt tillbaka i tiden. I andra Mosebok berättas, hur Moses på Sinai fick motta mönsterbilder för Tabernaklet, bl. a. noggranna måttföreskrifter för helgdomens totallängd, d. v. s. 30 alnar. Så lång — eller vi säga kanske hellre så kort — var också i det närmaste Skeglinge kyrka. Den hade den romanska kyrkans treklang: det heliga, skeppet som var menighetens plats, det smalare koret och absidens halvrundel — det heligaste där mässans mysterium utspelades. Skeppet hade två ingångar — i norr gick kvinnorna in, i söder männen. Så var det ju ännu i min barndom i Ö. Strö och det var bara nyförlovade som vågade bryta gammal sed och tillsammans gå in genom samma dörr. Över Skeglinge kyrkas bägge ingångar satte någon gång på 1100-talet stenmästaren vackert huggna, reliefprydda, halvcirkelformade tympanonfält. Över norra dörren såg man Petrus med nyckel och bok, medan männen när de gick in kunde beundra hur Simson kämpade med lejonet — samma fantasifulla motiv som förekommer på så många sättugnar och som fångat så

många barnasinnen. Senare — mot medeltidens slut — byggdes ett vapenhus framför männens ingång. Vill skeglingebon ha en aning om, hur hans kyrka var prydd, bör han resa till Lund. På Historiska museet kan han bese dessa tympanonfält från 1100-talet, liksom också altarpuppens och predikstolen. Församlingen var ju liten och kyrkan fattig — golvet bestod helt enkelt av stampad lera — och som prydnader fick man köpa vad andra kyrkor kasserat (detta hindrar inte att Skeglinge kyrkas inventarier hade stort konstvärde, ty ofta har kyrkor vrakat gamla konstskatter för moderna, smaklösa ting). Så köpte man 1739 altarprydnaden från Silvåkra (oljemålningen på denna sitter nu i Borlunda) och predikstolen fick man 1696 som gåva av Malte Ramel till Löberöd och Vidarp. Även predikstolen, ett vackert renässansarbete, hade tidigare prytt en annan kyrka. Det bär nämligen Oluf Rosensparres vapen och namn. Denne, den siste av Rosensparrarnas stolta ätt, dog redan 1624, alltså långt innan predikstolen kom till Skeglinge. Stenfunten från 1100-talet har också funnit en fristad på Historiska Museet i Lund.

De gamla handlingarna ger ett nog så rörande bevis på hur sockenborna kämpade för att få behålla sin kyrka. Ännu så sent som år 1860 gör man upp ett konstnadsförslag för reparation. Man föreslår, att vapenhuset skall rivas och i stället ett 6 alnar långt tillbygge uppföras i väster samt ett lanterninliknande torn. Klockan, som ursprungligen hängt i en stapel, hade nämligen sedan 1821

Beklädnads- MAGASINET

Dam-, Herr- &
Gosskonfektion
Manufaktur
Tricotage

Telefon 412

HÖRBY

sin plats i en s. k. klockstol på västra gaveln.*

Men redan den 24 jan. 1861 kommer Kungl. Maj:ts Befallningshavandes och Biskopsämbetets utslag att Borlunda och Skeglinge kyrkor skall sammanbyggas. Men Skeglinge sockenbor ger inte upp. Ännu så sent som 1866 anhåller de att rivningen av deras gamla kyrka måtte uppskjutas. Åter avslag! Så stod den nya gemensamma tegelkyrkan färdig i Borlunda. Blytaket i Skeglinge plockas ner, men man lägger gamla bänkar som tak i stället. Till sist ger man dock upp. Den 23 sept. 1872 säljer man vad som är kvar. En del grundsten hamnade som foderbord på nr 4, en del i murarna på annexhemmanet, efter vad en gammal skeglingebo berättat för mig.

Den väldiga dragkampen satte spår efter sig i folkfantasin. Anna Per "Höj" berättade för mig, hur hennes far en kväll skulle följa en "främmad" hem. Det var då striden stod som hetast om kyrkans vara eller icke vara. De såg hur ljusen lyste där inne, trots att kyrkan stod tom och ingen gudstjänst firades. Tända ljus i långa rader på altaret och i fönstren! Det var så ljust, att man kunnat se en knappnål därinne. Detta såg man flera år på kvällarna om efterhösten. Man tog det som "varsel"; att snart var det ute med kyrkan. Man gick till prästen och talade om vad man sett, men han

*Skeglinge kyrka har utförligt beskrivits av fil. d.r H. H. von Schwerin i Skånes hembygdsförbunds årsbok 1941.

vågade inte gå dit. Det var inte Cavallin som var präst då — hade det varit Cavallin hade han nog vågat, tillade sagesmannen. Cavallin var den myndige frostaprosten, som i sin beskrivning 1830 berättat, att kyrkan intill senaste tid varit en offerkyrka.

En annan åldring har också på sitt troskyldiga och gripande sätt uttryckt socknens sorg över att kyrkan skulle rivas: "De hade för sig, att vår kyrka hade stått sedan syndafloden. En liten rar kyrka var det, och det var den största synd de gjorde, när de togo ner den. Den var som en marmorbild. Jag skall säga, som det var. Borlunda var fattigt och Skeglinge hade pengar. Så hade lagen blivit sådan, att de kunde slå ihop två församlingar, och så lockade de skeglingarna till att vara med i kyrkbygget. Men skeglingarna ångrade sig gruvligt. De skickade en böneskrift till kungs, men det gjorde ingen nytta."

Vore det inte en värdig hyllning åt denna trofasta, men resultatlösa vaktjänst kring den lilla helgedomen, att ställa i ordning den gamla kyrkogården, där socknens män och kvinnor sover den sista sömnen, sedan mer än åtta hundra år. En gammal troligen medeltida, men även senare använd gravhäll bär konturerna av ett hjärta. En gravskrift talar om den hederlige och beskedlige åboen, som föddes i Gårdstånga och "dödde här i byen 1798". Hederlig och beskedlig — det är inget oävet äreminne över en skeglingebo.

Ernst Frostin.

Tornbo
MÖBLER

TEL. 205 HÖRBY

MÖBELAFFÄREN
med storstadens
sortering
till landsbygdens
priser!